

Кірган О.С.²¹

*аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України
(Київ, Україна)*

<http://orcid.org/0000-0001-6255-8665>

Штанько О.І.²²

студент, Київський міжнародний університет (Київ, Україна)

<http://orcid.org/0000-0002-4516-6173>

ИНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ЙОГО ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

У статті проаналізовано теоретичні засади та практичні аспекти розвитку біржового фондового ринку, становлення Інтернет-трейдингу в Україні і за кордоном.

Ключові слова: Інтернет-трейдинг, фондовий ринок, фінансові деривативи, ф'ючерси, опціони, біржові активи, цінні папери, фондові індекси, валютні курси.

Кірган А.С.

*аспірант, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
(Киев, Украина)*

Штанько А.И.

студент, Киевский международный университет (Киев, Украина)

ИНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГ: ПОНЯТИЕ, ВИДЫ, ЕГО ОСНОВНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ

В статье проанализированы теоретические основы и практические аспекты развития биржевого фондового рынка, становление Интернет-трейдинга в Украине и за рубежом.

Ключевые слова: Интернет-трейдинг, фондовый рынок, финансовые деривативы, фьючерсы, опционы, биржевые активы, ценные бумаги, фондовые индексы, валютные курсы.

Kirgan O.

*Postgraduate Student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

Shtanko O.

Student, Kyiv International University (Kyiv, Ukraine)

INTERNET-TRADING: CONCEPT, TYPES, IT'S MAIN CHARACTERISTICS

²¹ Кірган Олександр Сергійович, аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

²² Штанько Олексій Ігорович, студент магістратури економічного факультету, Київський міжнародний університет (Київ, Україна)

The article analyzes the theoretical principles and practical aspects of the development of the stock market, formation of internet-trading in Ukraine and abroad.

Keywords: Internet trading, stock market, financial derivatives, futures, options, stock assets, securities, stock indices, exchange rates.

Актуальність проблеми. Створення умов для розвитку ринкової економічної моделі викликає створення механізмів ефективного залучення та використання фінансових ресурсів. Саме ринок цінних паперів (фондовий ринок) за допомогою особливих інструментів (цінних паперів) виконує функції акумуляції та переміщення капіталів від інвесторів до виробництва, забезпечує ефективне використання інвестиційних ресурсів, формує вторинний ринок для підвищення ліквідності. Формування і розвиток ринку цінних паперів – це об'єктивний процес, покликаний сприяти розширенню ринкових відносин, інтеграції в систему світового ринку капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток біржової торгівлі цінними паперами, методи їх оцінки та торгівлі вже тривалий час є предметом вивчення багатьох дослідників. Серед їх кола виділяються праці зарубіжних авторів Б. Грекхема, М. Грем, Ф. Фаббоці, Д. Швагера, В. Баффета, Ч. Доу, В. Оніла, П. Пейтел, Д. Лівемор, які сформулювали основні принципи, методичні підходи до оцінки та торгівлі цінними паперами, започаткували заснування технічного аналізу в біржовій електронній торгівлі. Серед вітчизняних авторів слід виділити праці Е. Найманна, О. Герчика, О. Сухорукова, О. Елдера та інших, що адаптували й удосконалили методи аналізу цінних паперів і трейдингу.

Постановка завдання. Метою є комплексний аналіз поширення Інтернет-трейдингу на фондовому ринку.

Результати дослідження. Важливим етапом розвитку ЕТС стала організація доступу до найбільших міжнародних біржових і позабіржових торговельних систем з використанням мережі Інтернет як глобальної розподіленої інфраструктури передачі даних для здійснення інвестицій на світових фондових ринках, що дозволило істотно спростити і прискорити процес прийому наказів від індивідуальних та інституційних інвесторів на проведення операцій з цінними паперами. Нова технологія під назвою Інтернет-трейдинг привела до перегляду основних економічних моделей і концепцій функціонування світових фінансових ринків у цілому, виникненню принципово нового конкурентного середовища, розробки технологічних стандартів, появи нових гравців, торговельних майданчиків і фінансових інструментів [1].

Нині світові обсяги торгівлі цінними паперами через Інтернет оцінюються в сотні мільярдів доларів США в рік з потенціалом зростання до декількох трильйонів у найближчі декілька років [2].

Інтернет-трейдинг (internet-trading) – це спосіб доступу до торгів на валютній, фондовій або товарній біржі з використанням Інтернету як засобу зв'язку. Останнім часом такий спосіб торгівлі набув великого поширення. Це викликано тим, що завдяки повсюдному проникненню Інтернету серед приватного сектору населення доступ до торгів на біржі став цілком реальний навіть найнижчим верствам населення. А з розвитком мобільного зв'язку з'явилася можливість торгувати не тільки зі стаціонарних точок, а й з переносних пристроїв зв'язку комунікаторів, ноутбуків з модемом тощо. Як звичайно, доступ до торгів надається брокером. Він надає своїм клієнтам програмне забезпечення для зв'язку з біржею для проведення торгів і здійснює технічну підтримку даної діяльності [3].

Треjder – торговець, спекулянт, який діє за власною ініціативою і прагне отримати прибуток безпосередньо з процесу торгівлі. Зазвичай мається на увазі торгівля цінними паперами (акціями, облигаціями, ф'ючерсами, опціонами) на фондовій біржі. Торговля здійснюється трейдером як на біржовому, так і на позабіржовому ринках.

Інтернет-трейдинг можна визначити як послугу, що надається інвестиційним посередником (банком або брокерською компанією), яка дозволяє клієнту здійснювати купівлю/продаж цінних паперів і валюти в режимі реального часу через Інтернет [4]. Зазвичай, ця послуга передбачає:

- 1) безпосередню можливість купівлі/продажу фінансових активів;
- 2) створення інвестиційного портфеля інвестора;
- 3) можливість участі клієнта у взаємних фондах;
- 4) надання клієнту фінансової інформації (котирування цінних паперів тощо);
- 5) надання клієнту аналітичних статей, графічної інформації, допомоги професіоналів тощо.

Словосполучення «Інтернет-трейдинг» (з англійської *internet-trading*) означає «торгівлю через Інтернет». Це одна з технологій управління капіталом: як особистими коштами приватних інвесторів, так і засобами інвестиційних і страхових компаній, фондів, банків та інших юридичних осіб [5].

Торгувати через Інтернет можна акціями, облігаціями і похідними фінансовими інструментами. Торгівля ведеться через он-лайн-брокера – професійного учасника фондового ринку з ліцензією на брокерську діяльність і відповідним програмним забезпеченням. Участь брокерської компанії (в Україні її називають «торговцем») при здійсненні угоди на біржі є вимогою чинного законодавства.

Мережа Інтернет використовується для зв'язку між інвестором і брокером. Он-лайн-брокери для зв'язку з біржею використовують надійні виділені канали з великою пропускнуою здатністю. Передача інформації за допомогою сучасних телекомунікації відбувається за лічені секунди, що робить процес торгівлі оперативнішим, аніж телефоном або з використанням паперових документів. У загальному технологію Інтернет-трейдингу можна відобразити так:

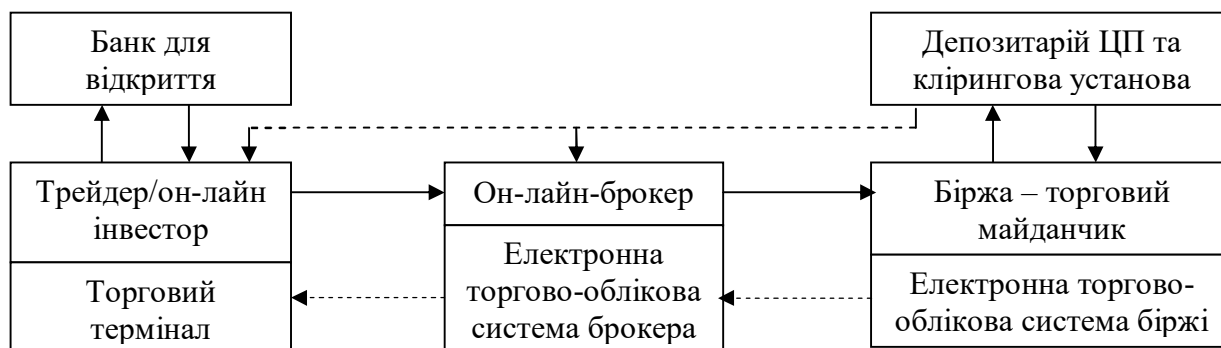

Рис. 1.1. Технологічна схема взаємодії учасників Інтернет-трейдингу

Як видно, незважаючи на порівняну простоту Інтернет-торгівлі цінними паперами, вона є досить складною з організаційно-технічного боку. Участь кожного учасника передбачає такі дії:

З боку біржі – встановлення правил торгівлі, вибір, експертиза та доступ до торгів емітентів і їх цінних паперів, розробка стандартизованих фінансових контрактів – деривативів, запровадження торгової електронної системи, обмін інформацією про укладені угоди з розрахунково-кліринговою та депозитарною установою.

З боку брокера – розробка внутрішньої торгово-облікової системи, закупка торгового програмного забезпечення для своїх клієнтів, визначення правил та тарифів надання відповідної послуги, встановлення стандартів обміну і документування операцій клієнта,

виконання послуг податкового агента, підготовка договорів про брокерське обслуговування та надання послуг з депозитарного обліку позицій клієнтів, накопичення капіталу та цінних паперів для кредитування клієнтів, контроль їх рахунків, навчання, технічна підтримка, надання консультацій і роз'яснень.

З боку трейдера – обрання он-лайн-брокера для ведення торгівлі, підписання відповідних договорів про обслуговування, вибір обслуговуючого банку та зберігача цінних паперів, листування з емітентами, розробка власної торгової чи інвестиційної стратегії, контроль за власними позиціями, оцінка їх ризиковості та прибутковості, кеш-менеджмент, ведення власного обліку і податкова звітність.

Упровадження Інтернет-технологій у всьому світі вже призвело до змін структури біржового обороту і розподілу його між різними класами інвесторів. Тепер торгівля на біржі стала настільки дешевою, швидкою і повсюдно доступною, що мільйони людей, включаючи тих, хто раніше ніколи і не думав про інвестиції в цінні папери, легко і швидко освоїли нові технології.

З 26 березня 2009 року, коли, завдяки «Українській біржі», у нашій країні з'явився Інтернет-трейдинг, до торгів цінними паперами та похідними інструментами підключилось уже кілька тисяч осіб. У Росії таких інвесторів уже сотні тисяч, у країнах Європи – мільйони, а в США і Китаї – десятки мільйонів [6].

Деякі клієнти використовують Інтернет-трейдинг для додаткового заробітку, для когось гра на біржі є хобі, а для багатьох біржова торгівля стала основною професією. Прихід на ринок математиків і програмістів за останні десять років привів до цілком нового явища – торгових роботів. Усе це було б неможливо без Інтернет-трейдингу.

Всесвітня популярність цієї послуги пояснюється простими, але незаперечними перевагами:

доступність. Завдяки дуже низьким тарифам на брокерське обслуговування через Інтернет торгівля на біржі стала доступною всім – від студентів до пенсіонерів. Інтернет-трейдинг використовують і для того, щоб зробити свою першу в житті інвестицію, і для того, щоб управляти мільйонами доларів. Можна торгувати в обідню перерву, а можна зробити інвестиції своїм основним і єдиним бізнесом;

швидкість. Мережа Інтернет дозволяє витратити менше часу на збір та аналіз більшого обсягу інформації про стан ринку, показники окремого підприємства, галузі чи економіки країни в цілому. А угоди купівлі чи продажу можна робити менш ніж за одну секунду;

зручність. Сучасні засоби зв'язку дозволяють мінімізувати кількість паперових документів. Усі торгові операції виконуються в електронному вигляді;

рівні умови. Клієнт Інтернет-трейдингу, що торгує через брокера, має той же обсяг інформації і ті ж умови торгів, що й професійні учасники ринку, підключені до біржі безпосередньо;

необмежені можливості. Персональні інвестиції – це, по суті, власний бізнес, успішність якого залежить тільки від знань, досвіду і самодисципліни. У цьому бізнесі можна вибрати ту стратегію, яка відповідає вам за характером і за вашими фінансовими умовами. Це може бути довгострокове (кілька років) або середньострокове (до 1 року) інвестування, короткострокові спекуляції, аж до високочастотної торгівлі протягом одного дня, хедж-стратегії, арбітраж, торгівля волатильністю та багато іншого.

Великого поширення набули он-лайн-брокери або Інтернет-брокери, які надають власні послуги через Інтернет. Он-лайн-брокер приймає заявку від клієнта через Інтернет, обробляє в межах своєї внутрішньої системи і далі посилає на ринок від власного імені. При цьому Інтернет-трейдингові системи – це лише доповнення до традиційного способу обслуговування клієнтів, але щодо сучасної індустрії фінансових послуг вони займають абсолютно виняткове положення порівняно з іншими ІТ-рішеннями, які реалізуються на ринку цінних паперів.

Нині Інтернет і можливості, що надаються ним, лягли в основу глобального розподіленого середовища фінансових транзакцій та інвестицій, з використанням різних аналітичних ресурсів, доступ до якого здійснюється з будь-якої точки світу за наявності мінімальних апаратних і програмних ресурсів [7].

При класичному Інтернет-трейдингу клієнт підключається до біржового терміналу за допомогою спеціальної програми, через яку подаються заявки на купівлю/продаж із вказівкою кількості і вартості цінних паперів. Заявка виконується, якщо на біржі в даний момент є зустрічні замовлення за цими ж цінами та інструментами. Така біржова технологія, яка називається ринком заявок, в Україні з'явилася нещодавно. При цьому вона є необхідною умовою для біржової електронної торгівлі, оскільки дозволяє купувати і продавати протягом дня одні і ті ж папери. А на ринку котирувань одна операція може здійснюватись упродовж двох-п'яти робочих днів. Для здійснення Інтернет-трейдингу на комп'ютер клієнта встановлюється спеціальна програма, яка при підключенні до Інтернету показує біржові ціни на фінансові інструменти в поточний момент часу в цифровому і графічному вигляді та дозволяє здійснювати операції купівлі-продажу цінних паперів у режимі реального часу.

Програма Інтернет-трейдингу називається "торговельний термінал віддаленого доступу на біржі".

Сучасні системи Інтернет-трейдингу, окрім стандартних можливостей отримання котирувальної інформації, простої аналітики і виконання замовлень на купівлю і продаж акцій, усе частіше комплектуються такими можливостями, як убудований технічний аналіз, експорт інформації в спеціальні програми аналізу даних, маржинальне кредитування, автоматизація торговельних і бухгалтерських операцій, розрахункові операції, он-лайн-консультації з фахівцями тощо.

Найактивніші прихильники технологій Інтернет-трейдингу стверджують, що даний сервіс може функціонально змінити фондовий ринок не тільки з кількісної, але і з якісної точки зору. На їх думку, якщо до введення цієї послуги приватному інвестору було нелегко виходити на ринок (брокерським компаніям було не вигідно з ним працювати, якщо стартовий капітал становив менше 10-15 тис. дол.), то в разі здійснення операцій через Інтернет початкова планка знижується приблизно до 1000 доларів. Отже, фондовий ринок стає доступнішим для середнього класу. За рахунок цього збільшується оборот і біржова торгівля набуває шансу із спекулятивного інструменту перетворитися на інвестиційний [8].

На російському ринку цінних паперів системи Інтернет-трейдингу почали широко використовуватись у брокерській діяльності з 1999 року. Їх запровадження дозволило відкрити ринок цінних паперів для дрібних і середніх інвесторів, в основному з кола фізичних осіб. Виняткова популярність Інтернет-трейдингу на ринку брокерських послуг обумовлена такими чинниками:

- високий освітній рівень більшості інвесторів;
- значне поширення Інтернету;
- просторово-інформаційна сутність ринку цінних паперів, що є відкритою інформаційною системою, доступ до якої не обмежується територіальною близькістю до ринку;
- збільшення швидкості отримання і передачі інформації для учасників ринку.

Перераховані чинники сприяли тому, що Інтернет-трейдинг став позиціонуватися на ринку цінних паперів як самостійний бізнес-напрямок. Більше того, з'явилися брокерські компанії, що спеціалізуються на наданні послуг саме в цьому форматі. Проте стверджувати про появу повноцінного Інтернет-трейдингу можна лише з моменту розробки біржею програмно-апаратного шлюзу, що дозволяв легально і безпечно підключати брокерські системи до біржового комплексу.

Досвід показує, що торгівля цінними паперами на провідних біржах світу вважається досить престижною. Ситуація в Україні – дещо інша. В Україні Інтернет-трейдинг на

фондовому ринку розвинутий досить низько. Перешкод для створення електронного майданчика чимало: фондовий ринок невеликий, багато акцій складно купити або продати через низьку ліквідність, розробка й упровадження відповідних технологій для електронної торгівлі коштують досить дорого. Заохочувальні заходи організаторів торгівлі не сприяють концентрації угод купівлі-продажу цінних паперів. Усе це пов'язано з тим, що український фінансовий ринок є досить відокремленим від інших фінансових ринків і нині тільки розпочинається його інтеграція в систему міжнародних фінансових ринків. Об'єктивне уявлення про стан фондового ринку України дають рейтингові оцінки міжнародних рейтингових агентств, зокрема Standard & Poor's. За класифікацією цього агентства Україну зараховано до групи Frontier (Frontier markets – невеликі ринки). В Україні згідно з чинним законодавством створений і функціонує ринок цінних паперів – акцій, облігацій, векселів, ощадних сертифікатів тощо.

Торгівля цінними паперами на фондовому ринку. Україна здійснюється на фондових біржах та в позабіржових торговельно-інформаційних системах:

1. Українська фондова біржа (УФБ) – <http://ukrse.kiev.ua>.
2. Київська міжнародна фондова біржа (КМФБ) – <http://www.kise-ua.com>.
3. Фондова біржа "ІННЕКС" – <http://www.innex-group.com>.
4. Українська Біржа (УБ) – <http://www.ux.ua>.
5. Фондова біржа "Перспектива" – <http://www.psptis.com.ua>.
6. Перша фондова торговельна система (ПФТС) – <http://www.pfts.com>.

Щоб стати успішним торговцем (трейдером), для початку потрібно засвоїти певну теорію і обзавестися чітким зведенням правил і закономірностей, обумовлених біржею та економічною ситуацією, що склалась у певний момент часу. Отже, що потрібно Інтернет-трейдеру:

- хороша теоретична база і знання правил торгівлі;
- розуміння того, як працює сама біржа;
- вміння планувати;
- накопичений капітал;
- постійний аналіз угод на біржі. Робити висновки;
- необхідно вести звітність і помічати свої помилки;
- розробляти нові стратегії трейдингу.

Види Інтернет-трейдингу:

Перший вид – фінансовий Інтернет-трейдинг. Це такий вид торгівлі на біржі, де працюють винятково з цінними паперами, облігаціями або акціями. Через те що ціна регулюється попитом, грамотному трейдеру не буде тяжко визначити, що краще купити чи продати в даний момент. Наприклад, якщо попит на акції однієї фірми зростає, зрозуміло, що незабаром ціна на них підніметься, головне - вловити цей зв'язок. Трейдер бере усе в свої руки і купує стільки, скільки може купити в кредит за нинішньої, ще не піднятою ціною. І виходить, що в його руки потрапить чистий прибуток – різниця між завтрашньої і сьогоднішньої ціною. Так, він продав акції, насправді не маючи їх. Він просто зробив ставку на власний аналіз. Міг і прогадати, і залишитися з боргом. Це і є фінансовим трейдингом.

Другий вид – високочастотний трейдинг. Це трейдинг, здійснюваний спеціалізованими комп'ютерами, які проводять мільйони обчислювальних дій за секунду і на основі цих операцій самостійно виконують усі угоди купівлі-продажу цінних паперів. Фахівці з аналітики стверджують, що даний вид трейдингу стабілізує використання ринків і знижує витрати на товарообіг. Але у цього способу є безліч мінусів. Високочастотний трейдинг орієнтований на короткочасні, навіть секундні операції, що приносять надто незначний прибуток і працюють на дрібному товарообігу, що не раз призводило до обвалу ринків.

Третій вид – "Форекс-трейдинг" або гра на валютному ринку. Після того, як США відійшли від стабільної зміни валюти в ціні, з'явилася можливість заробляти на ній хороші гроші. Ще б пак, адже її вартість може «плавати» в діапазоні чотирьох відсотків протягом

доби. Тоді світові спільноти під загальний шумок і створили міжнародну валютну систему, за допомогою якої стало можливим заробляти на самих грошах. Нічого складного. Ви ж знаєте, якщо б рік тому мали купу доларів, то обов'язково продали б їх зараз, коли вони коштують удвічі більше. Трейдери теж це знають. Крім того, вони можуть заробляти на цьому протягом декількох секунд, роблячи ставки на певну валюту, ґрунтуючись на своїх припущеннях про те, що попит на цю валюту ось-ось підніметься і вона подорожчає, після чого її можна буде вигідно продати.

Висновки. Отже, трейдинг – це використання біржі, усіх наявних ресурсів і знань з метою купити і вигідно продати або навпаки. При цьому абсолютно не має значення, що і ким буде купуватись і буде цим покупцем людина чи комп'ютер. Сильними боками Інтернет-трейдингу є можливість заробляти гроші самостійно, "власним розумом" на ринках, які підпорядковуються зрозумілим економічним законам; створення власного робочого місця не вимагає великих витрат – можна з успіхом працювати вдома; доходи перестають залежати від економічної ситуації у конкретно взятій країні, економіка якої може бути вкрай нестабільною; займатися цим бізнесом можна у будь-якій частині земної кулі, куди дотягся Інтернет; джерела доходів не впадають в очі; заробляти можна без відриву від основної діяльності.

Література

1. Эрлих Анна. "Технический анализ товарных и финансовых рынков. Прикладное пособие" / Анна Эрлих – [2-е вид.] – М.: ИНФРА-М, 1996. – 176 с.
2. Вайн С. Инвестиции и трейдинг: Формирование индивидуального подхода к принятию инвестиционных решений / С. Вайн, – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 534 с.
3. Твардовский Владимир. "Секреты биржевой торговли. Торговля акциями на фондовых биржах" / Владимир Твардовский, Сергей Паршиков. – М.: Альпина Паблшер. 2012. – 551 с.
4. Герчик Александр. "Биржевой Грааль или Приключения трейдера Буратино" /Александр Герчик, Татьяна Лукашевич. – М.: Баланс Бизнес Букс, 2012. – 180 с.
5. Найман Эрик Л. Найман. "Путь к финансовой свободе: Профессиональный подход к трейдингу и инвестициям" / Эрик Л. Найман. – М.: Альпина Паблшер, – 2010. – 558 с.
6. Пейтел Элпеш. Internet-трейдинг. Полное руководство / Элпеш Пейтел; под ред. Н.В. Шульпина; пер. с англ. – М.: Вильямс, 2003. – 320 с.
7. Коротких С. Сучасні електронні торгові системи і тенденції їх розвитку / С. Коротких // Фінансовий ринок України. – 2010.– №11. – С. 9–12.
8. Метод Питера Линча: Стратегия и тактика индивидуального инвестора / Питер Линч при участии Джона Ротчайлда / пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 265 с.

References

1. Anna Jerlih "Tehnicheskij analiz tovarnyh i finansovyh rynkov. Prikladnoe posobie" (Technical analysis of commodity and financial markets. Application tutorial) 2nd edition, 1996, p. 196 (In Russ.)
2. Vajn S. Investicii i trejding: Formirovanie individual'nogo podhoda k prinjatiju investicionnyh reshenij (Investment and Trading: Forming an Individual Approach to Investment Decision Making) *Alpina's Business Books*, 2006, p. 534 (In Russ.)
3. Vladimir Tvardovskij "Sekrety birzhevoj trgovli. Torgovlja akcijami na fondovyh birzhah" (Trade secrets: Trading shares on Stock Exchanges) *Al'pina Pablsher*, 2012, p.551 (In Russ.)

4. Gerchik Aleksandr "*Birzhevoj Graal' ili Prikljuchenija trejdera Buratino*" (The Stock Trader's Grail or The Adventures of the trader Pinocchio) *Balans Biznes Buks*, 2012, p. 180 (In Russ.)
5. Jerik L. Najman "*Put' k finansovoj svobode: Professional'nyj podhod k trejdingu i investicijam*" (The path to financial freedom: A professional approach to trading and investment), *Alpina Publisher*, 2010, p. 558 (In Russ.)
6. Jelpesh Pejtel *Internet-trejding. Polnoe rukovodstvo* (Internet Trading: Complete Guide) 2003, p. 320 (In Russ.)
7. Korotkyx S. *Suchasni elektronni torhovi systemy i tendenciyi yix rozvytku* (Modern electronic trading systems and their developmental tendencies) 2010, №11, pp. 9-12 (In Ukr.)
8. Metod Pitera Lincha: *Strategija i taktika individual'nogo investora* (The method of Peter Lynch: An individual investor's strategy and tactics) *Al'pina Biznes Buks*, 2008, p.265 (In Russ.)